

מרוכה פרק שביעי בבא קמא

עה.

עין משפט נר מצוה

קב א ב מיי פ"ג
מהלכות גיגיה הל'
ט סג עשין עא:

(א) לפיל סד: (ב) לפיל סג:
(ג) שבעות מט: ונתי' בכות'
שם ד"ה רחא וקתן ע"ב
ד"ה ביימאן, (ד) ר"ל, ר"ל
(ה) ז"ל ולא זאו עדים,
(ו) ר"ל, (ז) ס"א קפחתינהו
לכני דבי רב זערת
והעסקת לכל בני הישיבה
שאתת לפניהם דבר שאינו
ותפוזתו נלדו ומ"ש בפנים
אזני מפי רש"י ועין ר"ל, ר"ל
(ח) (דף ע"ג, ט) ז"א
קפחתינהו, ר"ל, ר"ל, (י) ד"ה
אלא, (כ) ד"ה אמרין.

תורה אור השלם

1. אם התוצא התוצא
בידו הנגבה משור עד
המור עד שיה חיים שנים
ישלם: שמת כב ג
2. על כל דבר פשע על
שור על המור על שיה
על שלמק על כל אנה
אשר יאמר פי הוא ג
עד האלהים ובה דבר
שניהם אשר ירשיעין
אלהים ישלם שנים
לרעה: שמת כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמי אמר ליה רבא
קפחתינהו לכני דבי רב
(ב) אל אמר לא
גבתי וזאו: (ג) רש"י
ד"ה מבני ליה וכו' דבי
חוקיה. י"ב לפיל סוף דף
ס"ג: (ד) ז"ה אמר רבא
גרסי ולא גרסיין אמר
ליה, ת"ח"ר וי"ב זכו מפי'
רש"ס ואח"כ מה"ד
קפחתינהו לכני דבי רב
זערת והעסקת והיערות
לכל בני הישיבה של בית
המדרש בלמך לפניהם
דבר שאינו ותפוזתו נלדו
זכו מפי רש"י ולפי זה עשר
גרסי אמר ליה ואח"כ
מה"ד (רב המנונא קרי
וכי' דבינו) ת"ח"ר וי"ב גס
זו מפרש"ס: (ה) תוב'
ד"ה אמר ליה רבא
קפחתינהו לכני דבי רב
שאתת דבר אין לך עדים הא אתו
ונראה לפרש אמר ליה רבא
קפחתינהו לכני:

שלא צניס דין הוה. לא היו צית דין יושבין ולא מקוס ישיבת
צ"ד הוה אלא צוק הודה לו: שצבר הוידם. משמע אפילו אתו
עדים בטר הכי פטור: המאל ציינין פרט למרשיע אה עלמו.
והאי קרא למ"ל מאשר ירשיעון אלהים נפקא את
עלמו אלא לאו שמע מינה חד למודה
בקנס ולא (ב) צעדים ותד למודה בקנס
ואחרי כן צאו עדים: מיבעי ליה
לגנב עלמו. לחייב כפל לגנב עלמו
לדרשינן כלל ופרט מהמאל תמאל
כדתנא דבי חוקיה (א) : גנבסי. וחייב
עלמו בקרן: אכל לא טבחתי ולא
מכרתי. רבותא אשמעי' כדאמרין
לקמן (ע"פ) דאע"ג דאנטיחה לא הודה
ונמאל טענה או מכר דאפ"ט עדים
פטור דכיון דמככל איפטר ליה
בהודאה דגנבתו מן לא מחייב ארבעה
וחמשה דכיון דמלית כפל מינייהו הו
ליה תשלומי שלשה וארבעה והני לא
כתיבי: ויעידו. לאחר שהודה ויתמייב
קנסא: לשמואל ודאי סנאי היא.
דהא לא מני למימר דתנא קמא קאי
כוותיה דהשתא ומה הכא לדמע
שמנשמין וצאין ונחמת ציעתומיהו
אודי פטר ליה וף ע"ג דהדרו
אתו כל שכן מודה מעלמו ואח"כ
צאו: לרבי מי לימא. מי אינטיכא
ליה לאוקמי מילתיה כמנאי או
דלמא מני לשנויי לר' אלעזר בר ר'
שמעון אליביה ולמימר דשני ליה לר'
אלעזר בין רחא עדים שמנשמין
וצאין למודה מעלמו בלא פחד עדים:
מספספא מילתיה דרב דפטור אפילו
אס צאו עדים: צאומר גנבסי.
חייב עלמו לשלם קרן מיהא בהודאה
הלכך הודאה גמורה היא ופטור
מכפל ומארבעה וחמשה: שהרי פטר
עלמו מכלום. בהודאה טעניה לא
היה מחייב עלמו בבלום שהיה יודע
שהמודה בקנס פטור הלכך לאו
הודאה היא ומשלם אס צאו עדים
ולא אמרינן מודה בקנס וצאו עדים
פטור אלא היכא דליכא קרן וקנס
דאיחייב ליה מנונא בהודאתו ומתכוין
להחזיר מנון: (י) אמר רבא גרסינן
ולא גרסינן אמר ליה. קפחתינהו לכני
דבי רב. רב המנונא קרי כני דבי רב
כדאמר בפ"ק דסנהדרין (דף ע"ג):
(ק) [קפחתינן] י"ש צידי תשובה לקפח
דבריו: דהא רבן גמליאל. בהודאה
שקימא את עין עבדו פטר עלמו
מכלום היה דאין כאן אלא קנס וכי
מודה מפטר מאיליו והא חזינן לעיל'
דאותביה רב חסדא לרב הונא מינה
מדוקיא דכרזין אין לך עדים הא אתו
עדים מחייב: ולא שני ליה. רב
הונא למימר דשאני רבן גמליאל דפוטרי
עלמו מכלום הוה וכי האי גוונא לריכא
ליה לאוקמי בחון לצית דין הא צצית
דין מיפטור ליה בהיהא הודאה אליבא
דרב: שהרי חייב עלמו בקרן.
בהודאה ראשונה הלכך נפטר מן
הכפל וכיון דליכא כפל מו לא מחייב
בארבעה וחמשה: שהרי פטר עלמו

שלא בבית דין הוה קאי והתניא אמר לו
אין בדברך כלום שכבר הודית מאי לאו
תנאי היא האי תנא דאמר שכבר אין לך
עדים סבר מודה בקנס ואחר כך באו עדים
חייב והאי תנא דאמר שכבר הודית סבר
מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור לא
דכ"ע מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור
ובהא קמיפלגי האי תנא דאמר שכבר אין
לך עדים סבר חזין לב"ד הוה והך תנא דאמר
שכבר הודית סבר בבית דין הוה: איתמר
מודה בקנס ואח"כ באו עדים רב אמר פטור
ושמואל אמר חייב (ב) אמר רבא בר אהילאי
מאי טעמא דרב א"ם המצא בעדים תמצא
בריינין פרט למרשיע את עצמו למה לי
מאשר ירשיעון נפקא אלא ש"מ מודה
בקנס ואח"כ באו עדים פטור ושמואל אמר
לך ההוא מבעי ליה לגנב עצמו כדנתא
דבי חוקיה איתבייה רב לשמואל אראה
עדים שמנשמשים ובאים ואמר גבתי
אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם
אלא קרן אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון
שחזרו עדים לאחוריהם והא מרתנו סיפא
רבי אלעזר בר' שמעון אומר יבואו עדים
ויעידו מכלל דתנא קמא סבר לא אמר
ליה שמואל לאו איכא ר' אלעזר בר' שמעון
דקאי בוותי אנא דאמרי בר' אלעזר בר'
שמעון לשמואל ודאי תנאי היא לרב מי
לימא תנאי היא אמר לך רב אנא דאמרי
אפי' לרבי אלעזר בר' שמעון עד כאן לא
קאמר ר' אלעזר בר' שמעון התם אלא
משום דקא מודי מחמת ביערותא דעדום
אבל הכא דמודה מעצמו אפי' ר' אלעזר
בר' שמעון מודה אמר רב המנונא מסתברא
מילתיה דרב באומר גבתי ובאו עדים
שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל
אמר לא גבתי ובאו עדים שגנב וחזר
ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח
ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום אמר
(ב) רבא א[קפחתינן] לטבי דבי רב דהא רבן
גמליאל פטר עצמו מכלום הוה וקאמר
ליה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני
ליה איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר
ר' יוחנן גבתי ובאו עדים שגנב פטור
שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא גנב
ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי
ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום אמר רב אשי
מתניתין ובריייתא נמי דיקא מתניתין דתנן גנב על פי שנים וטבח
ומכר ע"פ עד אחד או על פי עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם
תשלומי ארבעה וחמשה למה לי דתני גנב על פי שנים ליתני גנב
וטבח [ומכר] על פי עד אחד או על פי עצמו אינו משלם אלא הקרן
אלא

משום ביערותא דעדים קא מודה. והא לאמר צפרק שבעות
העדות (שבעות ד' ג): ללרבי אלעזר בר' שמעון לא
משכחת לה דמודה מפי עלמו דפטור אלא היכא דליכא עדים כלל
היינו אליבא דשמואל: אמר ליה רבא (א) קפחת לכסי דבי רב.
פ"י צקונטרס זיערת תלמידים שצצית
המדרש שאמר דבר שאינו דבר צצית
הונא לידע מילתיה דרב גדול ממך
אין לו זה החילוק וקשה דככל דוכתי
הו קיפוח לשון נילוח כמו לקפחתי
בהלכות הן צאין צפ' שני דקדושין (ד'
ב): ודמזיל (ד' מט): וכמו קפחתינהו
לתלמא רבנן קמימי צעטותא גיטין
(ד' כט): ורש"ס פ"י ד"ג אמר ליה
רבא אלא אמר רבא קפחתי לכני דבי
רב פירושו נלחתי את רב המנונא
שהוא סבי דבי רב והוכחתי לו מכח
דברי רב הונא שהיה יודע דברי רב
יותר ממנו שאין לחלק כמו שחילק
והציא רחיה מפי'ק דסנהדרין (ד' ח'
זס"ג) דאמר התם אמרי צי רב רב
הונא ופריך והאמר רב הונא אמרי
צי רב ומשני אלא אימא רב המנונא
ולחכי קרי ליה סבי דבי רב וקשה
חדא שמוחק כאן צפריס אמר ליה
ועוד דאין דרך לומר איתמר נמי
אמרי סקתא את דבריו ועוד דכוותיה
דרב המנונא דייק מתני' ובריייתא

כדאמר צקונן ולרב הונא מפקא
מתני' מדברי רב ונראה לפרש אמר
ליה רבא (א) קפחת לכני דבי רב כלומר
אמר ליה רבא לרב המנונא נלחתי
את רב הונא שהוא סבי דבי רב שהוא
לא ידע לחלק כאשר חלקת וצנהדרין
מפרש ר"מ אימא רב המנונא פירושו
לא מימא אמר רב הונא אמרי צי רב
אלא אמר רב המנונא אמרי צי רב
וכן משמע דלפי האמת נמי הו אמרי
צי רב רב הונא דצהערל (יבמות ד'
פג: זס"ג) קאמר צי רב מני רב הונא
ורב הונא אין הלכה קאמר וצקונט'
דחק שס לפרש דהא דאמר צנהדרין
אימא רב המנונא דוקא היכא דמוכח
דהיינו היכא דליכא אמר רב הונא
אמרי צי רב התם הו רב המנונא
וקשה דא"כ כי קאמר צנהדרין שלחו
מתס רבי יוסי צר חנינא מתכו עליה
במערבא ר' אלעזר ופריך הא שלחו
מתס לרבי יוסי צר חנינא מוצא כו'
ומשני אלא איפוך ה"ל לשנויי היכא
דמוכח שאני ועוד דלא יתכן כלל
שיאמר רב הונא משום רב המנונא
שהיה תלמיד תלמידו כדמשמע
צריש דבר (עירוני ד':) ואין
להאריך כאן צו:

הונא למימר דשאני רבן גמליאל דפוטרי
עלמו מכלום הוה וכי האי גוונא לריכא
ליה לאוקמי בחון לצית דין הא צצית
דין מיפטור ליה בהיהא הודאה אליבא
דרב: שהרי חייב עלמו בקרן.
בהודאה ראשונה הלכך נפטר מן
הכפל וכיון דליכא כפל מו לא מחייב
בארבעה וחמשה: שהרי פטר עלמו
מכלום. כלומר אין זה הודאה שהרי
דקסני. הכי הואיל ואתא לאשמעינן דמודה בקנס פטור לשמעין בין כפכל וצין צ' וחמשה וימתי גנב וטבח ע"פ עד אחד או
ע"פ עלמו אינו משלם אלא קרן אלא לאו ש"מ להכי לא נקט הודאה גבי קרן וכפל דבעי למיתני ע"פ עלמו דומיא דעד אחד ולמימר
דאי הדר אתו עדים חייב ואי הוה מני הודאה גבי גיגיה מו לא מיתני ליה ע"פ עלמו דומיא דעד אחד דא"נ אתו עדים פטור
אכל השתא דלא אודי צקנן דשני עדים שהעידו על הגיגיה חייבוהו מחייב אף בארבעה וחמשה לכי אתו סקדי כר' יוחנן:
ה"ג

מוסף רש"י

אם המצא בעדים.
אם תמלה תמאל בעדים,
תמצא בדיינין. תמאל
הכפל שהוא קנס בדיינין,
פירט למרשיע את
עצמו. א"ע"פ שאלו
עדים אמרי קן אינו
משלם כפל (לעיל דו).
ראה עדים שמנשמין
ובאין. רבותא אשמעינן
דלע"ג דתמנת ציעותא
דעדים אודי ומיע עלמו
ועבר, דכל היכא דליכא
הכי היא הודאה ופטור
מן הכפל וכיון דאין
כאן כפל פטור אף
מן הטעיה שפטר זה
וצאו עדים שגנבו וטבח
ואמר, דכל היכא דליכא
כפל לנכח חייב טעמה,
דאמרין תשלומי ארבעה
וחמשה אמר רחמנא ולא
תשלומי שלשה וארבעה,
וכיון דכפל לנכח צלר ליה
חד (שבועות טו).

רבינו הנהאל

חזין למושב בית הדין הוה
וכעין שיחה הוה. ודבריו
שתי הבריות פשוטין
היו. איתמר, מודה בקנס
ואחר כך באו עדים רב
אמי פטור ושמואל אמי
חייב. מאי טעמ' דרב
כ' אם המצא בעדים
תמצא בדיינין ישלם
פטור למרשיע את עצמו
ומודה שגנבו פטור, האי
מאשר ירשיעון אלהים
נפקא, אלא שמע מינה...
איתבייה רב לשמואל,
ראה עדים שמנשמין
ובאין ואמי גבתי אבל לא
... משלם אלא קרן, שמע
מינה מודה בקנס ואחר
כך באו עדים פטור ופריך
שמואל... כ"י אלעזר בר'
שמע' דאמי יבואו עדים
יריעדו. ואוקמה לשמעתיה
כמנאי ואמי... לא אמי
אלא בשתורה אחר שראה
העדים דאיכא למימר
דמשום כך בכתתא אודי.
אבל במורה [בבית דין,
כגון שחבעותו בעליו
הודאה, דברי הכל אף
על גב דלאחר כך באו
עדים פטור. ובא רב
[המנונא] תלמידו רב לפרש
ואמי מסתברא מילתיה
דרב באומי גבתי, פרי'
אם מודה בגנבה ומחייב
עצמו בקרן הוא שאם כפר
בטביחה ומיכיה ואחר כך
באו עדים דפטור. אבל
אם כפר בכל ובאו עדים
בגניבה ונתחייב וחזר
והודה בטביחה ומיכיה,
אם באו עדים חייב,
דהא ודאי הודאתא אינה
חשובה הודאה, איפרומי
מיערים וכל הודאה שאינו
מחייב עצמו כלום אינה
הודאה. ואמי ליה רבא
והא רב חסדא אותבי
לרב הונא תלמידיה דרב
מעשה דרבן גמליאל דלא
מחייב עצמו בהודאתו
כלום, ולא שני ליה הדין
שנייא, אלא אמ' הודאה
ולא הישכ רב המנונא
תשובה. ואמי ר' יוחנן
עוד כי ארבע המנונא
ה"ג